

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Rekreasyona Katılım Engellerinin İncelenmesi

Müjdat ZİVAROĞLU^{1A}, Mustafa Can KOÇ^{2B}, İncinur HANİK^{2C}

Ayşe Demet KARADAĞ^{2D}, Harun AYAR^{2E}, Abdullah CUHADAR^{3F}

¹ Halis Kutmangil Ortaokulu, Meb., Arnavutköy/İstanbul

² İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Avcılar/İstanbul

Address Correspondence to Mustafa Can KOÇ: e-mail: mckoc@gelisim.edu.tr

A:Orcid ID: 0009-0008-2318-8882 B:Orcid ID: 0000-0002-3007-5367 C:Orcid ID: 0000-0003-4270-9854

D:Orcid ID: 0000-0001-9882-6238 E:Orcid ID: 0000-0002-7123-8695 F:Orcid ID: 0000-0001-6942-4475

Özet

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi öğretmenlerinin serbest zamanlarını değerlendirmek için rekreatif etkinliklere katılmalarının önündeki engellerin neler olduğunu araştırmaktır. Araştırmanın çalışma grubu; İstanbul İlinde görev yapan ortaokul ve lise öğretmenleri arasından kolayda örnekleme yöntemi ile seçilmiş 112 erkek, 73 kadın toplam 185 beden eğitimi ve spor öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler anket tekniği uygulanarak online ortamda toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak demografik bilgilere ek olarak Gümüş ve Alay (2017) tarafından geliştirilen "Rekreasyon alanı kullanımına ilişkin katılım engelleri ve tercih etkenleri ölçekleri" kullanılmıştır. Çalışma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek adına normallik testi yapılmış ve normal dağılım göstermemesi nedeniyle istatistiksel analiz olarak non-parametrik testlerden yararlanılmıştır. Bu bağlamda çalışmada Mann Whitney-U, Kruskal Wallis ve PostHoc testleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre "Yaş değişkeninde Rekreasyon alanı katılım engelleri 'nde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Rekreasyon alanı katılım engelleri'nin "Cinsiyet" değişkeninin "Güvenlik ve Zaman engeli", "Medeni Durum" değişkeninin "Bireysel engel", "Yeteri kadar boş zamanınız var mı?" değişkeninin "Bireysel, Güvenlik ve Zaman engeli" ve "Haftada kaç gün boş zaman aktivitesine katılırsınız?" değişkeninin "Bireysel, Arkadaş ve Zaman engeli" alt boyutlarında anlamlı farklılığa rastlanılmasına rağmen diğer alt boyutlarda anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Sonuç olarak; beden eğitimi öğretmenlerinin rekreasyon faaliyetlerine yönelik katılımını "bireysel "güvenlik ve "zaman engeli olduğu görülmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerine yönelik zaman yönetimi, bireysel ve güvenlikten kaynaklanan olumsuzlukları gidermek için eğitimler düzenlenebilir. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerine yönelik rekreasyon programlarının düzenlenmesi, bireysel engelleri ortadan kaldıracığı düşünülmektedir. Tesis kullanımı ve güvenliği, ulaşım sorunlarının çözülmesi rekreasyonel faaliyetlere katılım engellerine katılımı arttıracığı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Beden eğitimi öğretmeni, rekreasyon alanı, katılım engeli

Examination of Physical Education Teachers' Barriers to Participation in Recreation

Abstract

The aim of this study is to investigate what are the barriers for physical education teachers to participate in recreational activities in order to evaluate their leisure. The study group of the research; It consists of a total of 185 physical education and sports teachers, 112 male and 73 female, selected by convenience sampling method among secondary and high school teachers working in Istanbul. The data were collected online by applying the survey technique. In addition to demographic information, "Participation barriers and preference factors scales for recreation area use" developed by Gümüş and Alay (2017) were used as a data collection tool. Normality test was performed to determine whether the study data showed normal distribution and non-parametric tests were used as statistical analysis since they did not show normal distribution. In this context, Mann Whitney-U, Kruskal Wallis

and PostHoc tests were used in the study. According to the findings, no statistically significant difference was found in the "Age variable" in the barriers to participation in the recreation area. "Security and Time Barrier" for the "Gender" variable of the recreation area participation barriers, "Individual disability" for the "Marital Status" variable, "Do you have enough leisure?" variable "Individual, Safety and Time barrier" and "How many days per week do you participate in leisure activities?" Although there was a significant difference in the sub-dimensions of "Individual, Friend and Time Barrier" of the variable, no significant difference was found in the other sub-dimensions. In conclusion; It is seen that physical education teachers' participation in recreational activities is an "individual" safety and "time barrier". Trainings can be organized for physical education teachers in order to eliminate the negativities arising from time management, individual and security. In addition, it is thought that organizing recreation programs for physical education teachers will eliminate individual barriers. It is thought that facility use and safety, solving transportation problems will increase participation in the barriers to participation in recreational activities.

Keywords:: Physical education teacher, recreation area, participation barrier

GİRİŞ

Günümüz koşullarında her yaş grubu için farklı açılardan önemli olan zaman kavramının iyi değerlendirilmesi diğer bir ifadeyle verimli kullanılması son derece önemlidir. Bireylerin zamanlarını olumlu, etkin ve verimli kullanabilmeleri hayat seyirlerini olumlu hale getiren bir durumdur. Sosyal ve çalışma hayatlarında zaman düzeneğini iyi kurması gereken bireylerde bu hayatlar arasındaki denge bozukluğu fiziksel ve psikolojik sonuçlar oluşturabilir. Bu doğrultuda bireylerin özellikle sosyal ve çalışma hayatlarındaki boş zamanlarını iyi değerlendirmeleri gerekmektedir.

Kavramsal açıdan zaman, elle tutulup gözler görülmemesine karşın hayatımızın devamlılığını sağlayan önemli bir planlama kaynağıdır (Demiral, 2018).

Boş zaman kavramı, bireyin ne yapacağı konusunda takdir yetkisinin kendisinde olduğu vakit, rekreasyon kavramı da bireyin boş zamanlarında yaptığı etkinlikler olarak ifade edilmektedir (Tribe, 2011). Rekreasyon, bireylerin çalışma hayatları ve ihtiyaçlarını karşıladıkları sürelerin dışında kalan boş zamanları içerisinde özellikle iş yüklerini azaltıcı, kişisel haz almaya yönelik ve sağlıklarını iyileştirici faaliyetlerdir. Bireyin oluşturduğu boş zaman çerçevesinde rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirebilmesine mâni olan birtakım unsurların da oluşabilmesi mümkündür. Boş zaman faaliyetlerine katılım sağlamanın bireylerin birçok yönüne katkı sağlayacağı bilinmektedir. Fiziksel, psikolojik ve ruhsal sağlığına katkı sağlaması adına bireyin boş zamanlarını nitelikli, etkin ve verimli geçirmesi gerekmektedir (Lakot ve ark., 2013; Maltby ve Day, 2001).

Türk Dil Kurumu'na (2020) göre 'bireylerin boş vakitlerinde, gönüllü bir biçimde katıldıkları eğlence ve spor amaçlı etkinlikler' şeklinde tanımlanan rekreasyon kavramı, ulusal ve uluslararası literatürde genel anlamda 'boş zamanlarda gerçekleştirilen faaliyet, keyif ve eğlence amaçlı hayatı zenginleştiren aktiviteler' şeklinde ifade edilmektedir (Öztürk ve Aydoğdu, 2012).

'Bir davranışın gerçekleşmesini önleyen sebep veya sebeplerin bir araya gelmesi neticesinde meydana gelen somut veya soyut yapı' (Lapa ve Tercan, 2013) olarak ifade edilen engel, özellikle rekreasyon çalışmalarında araştırma konusu olarak belirlenen bir kavramdır. Bireylerin rekreasyon faaliyetlerine katılmalarını, rekreatif aktivite hizmetlerini kullanımlarını ve faaliyetlerden keyif almalarını sınırlayıcı etkenler rekreasyon etkinliklerine katılım engelleri olarak belirtilmektedir (Çetinkaya ve ark., 2016).

Beden eğitimi öğretmenlerinin amacı öğrencilerin beden ve ruhsal anlamda sağlıklı kalmalarını, fiziksel ve psikolojik olarak güçlü ve mutlu olmalarını, ölçülü bir kişiliğe sahip olmalarını, sosyalleşmelerini ve iyi bir yurttaş olmalarını sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için beden eğitimi öğretmenleri önce kendi ruh ve beden sağlığını korumalı, kendi kişiliklerini en üst noktaya getirecek faaliyetler içinde sürekli olarak bulunmalıdır. Bu da araştırmanın hedeflendiği önemi açıkça ifade etmektedir.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin kendilerini geliştirmelerini sağlarken beden ve ruh sağlıklarına da iyi gelecek rekreasyon faaliyetlerine katılmalarının önündeki engelleri araştırmaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu model betimsel araştırma yöntemlerinden biri olarak bilinmektedir. Uygulanan bu model geçmişte veya bulunduğumuz zamanda var olan bir durumu, olduğu şekli ile anlatmayı esas alan yöntemdir (Karasar, 1994).

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunu; İstanbul İli, Arnavutköy ilçesinde görev yapan ortaokul ve lise öğretmenleri arasından kolayda örnekleme yöntemi ile seçilmiş 112 erkek, 73 kadın toplam 185 beden eğitimi ve spor öğretmeni oluşmaktadır.

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş		
20-25 yaş	26	14,1
26-30 yaş	37	20,0
31-35 yaş	43	23,2
36-40 yaş	40	21,6
41 ve üzeri yaş	39	21,1
Toplam	185	100,0
Cinsiyet		
Erkek	112	60,5
Kadın	73	39,5
Toplam	185	100,0
Medeni Durum		
Evli	105	56,8
Bekâr	80	43,2
Toplam	185	100,0
Yeteri kadar boş zamanınız var mı?		
Evet	82	44,3
Hayır	103	55,7
Toplam	185	100,0
Haftada kaç gün boş zaman aktivitesine katılırsınız?		
1-2 gün	148	80,0
3-4 gün	37	20,0
Toplam	185	100,0

Tablo 1 incelendiğinde en fazla katılımcının % 23,2 ile 31-35 yaş arasındakiler olduğu, bunları sırası ile %21,6 ile 36-40 yaş, %21,1 ile 41 ve üzeri yaş, %20,0 ile 26-30 yaş takip ederken, en az katılımcının ise %14,1 ile 20-25 yaşında olduğu görülmektedir. Katılımcıların %60,5'i Erkek, %39,5'i ise kadındır. %56,8'i evli iken %43,2'si bekârdır. Katılımcıların %55,7'sinin yeteri kadar boş zamanı yokken, %44,3'ünün yeteri kadar boş zamanı olduğu görülmektedir. Çoğunlukla katılımcıların spor yapma sıklığı %81,1 ile 1-2 gün iken %18,9 oranında 3-4 gün olduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak demografik bilgilere ek olarak Gümüş ve Alay (2017) tarafından geliştirilen "Rekreasyon alanı katılım engelleri ölçeği" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Yaş, cinsiyet, medeni durum, yeteri kadar boş zamanınız var mı?, haftada kaç gün boş zaman aktivitesine katılırsınız?

Rekreasyon alanı katılım engelleri ölçeği: Araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımı önündeki engelleri tespit etmek amacıyla, Gümüş ve Alay (2017) tarafından geliştirilen "Rekreasyon alanı katılım engelleri ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek "güvenlik engelleri", "zaman engeli", "arkadaş engeli", "spor alanı engeli", "bireysel engel" olmak üzere toplam 5 alt boyut ve 17 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert tipinde olan bu ölçek, her bir madde için '1-Kesinlikle katılmıyorum', '2-Katılmıyorum', '3- Kararsızım', '4-Katılıyorum', '5- Kesinlikle katılıyorum' şeklinde ölçeklendirilmiştir. Cronbach alfa katsayısı 0.70 ve üzeridir.

Verilerin Toplanması

Veriler online olarak elde edilmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan form için Google form kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler, IBM SPSS istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Çalışma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek adına normallik testi yapılmış ve normal dağılım göstermemesi nedeniyle istatistiksel analiz olarak non-parametrik testlerden yararlanılmıştır. Bu bağlamda çalışmamızda Mann Whitney-U, Kruskal Wallis ve PostHoc testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu araştırmada, beden eğitimi retmenlerinin rekreasyona katılım incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla elde edilen veriler neticesinde uygun analizlerle aşağıdaki gibi sonuçlar ortaya kmıştır.

Tablo 2. RAKE Puanlarının Yaş değişkenine göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

RAKE	Yaş	n	Sıra ortalamaları	Sd	X ²	p
Güvenlik Engeli	20-25 yaş	26	85,29	4	3,515	,476
	26-30 yaş	37	98,69			
	31-35 yaş	43	102,73			
	36-40 yaş	40	84,38			
	41 ve üzeri yaş	39	90,86			
	Total	185				
Zaman Engeli	20-25 yaş	26	80,71	4	3,015	,555
	26-30 yaş	37	95,80			
	31-35 yaş	43	93,97			
	36-40 yaş	40	101,95			
	41 ve üzeri yaş	39	88,29			
	Total	185				
Arkadaş Engeli	20-25 yaş	26	107,12	4	7,256	,123
	26-30 yaş	37	105,19			
	31-35 yaş	43	93,98			
	36-40 yaş	40	80,26			
	41 ve üzeri yaş	39	84,01			
	Total	185				
Spor Alanı Engeli	20-25 yaş	26	95,81	4	2,267	,687
	26-30 yaş	37	102,27			
	31-35 yaş	43	86,63			
	36-40 yaş	40	94,73			
	41 ve üzeri yaş	39	87,59			
	Total	185				
Bireysel Engel	20-25 yaş	26	76,42	4	4,457	,348
	26-30 yaş	37	86,77			
	31-35 yaş	43	97,55			
	36-40 yaş	40	96,64			
	41 ve üzeri yaş	39	101,22			
	Total	185				

Tablo 2 incelendiğinde, yaş değişkenine göre RAKE'de istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($p>0,05$).

Tablo 3. RAKE puanının Cinsiyet'e göre Mann-Whitney U Testi sonuçları						
RAKE	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıralar toplamı	U	p
Bireysel Engel	Erkek	112	88,08	9864,50	3536,500	,119
	Kadın	73	100,55	7340,50		
	Toplam	185				
Arkadaş Engeli	Erkek	112	93,20	10438,00	4066,000	,950
	Kadın	73	92,70	6767,00		
	Toplam	185				
Güvenlik Engeli	Erkek	112	86,63	9703,00	3375,000	,044
	Kadın	73	102,77	7502,00		
	Toplam	185				
Zaman Engeli	Erkek	112	85,90	9620,50	3292,500	,023
	Kadın	73	103,90	7584,50		
	Toplam	185				
Spor Alanı Engeli	Erkek	112	93,72	10496,50	4007,500	,820
	Kadın	73	91,90	6708,50		
	Toplam	185				

Tablo 3 incelendiğinde, RAKE'nin cinsiyet değişkenine göre Güvenlik ve Zaman engeli alt boyutlarında anlamlı farklılığa (U=3375,000; 3292,500 p<0.05) rastlanırken, diğer alt boyutlarda (U=3536,500; 4066,000; 4007,500 p>0.05) anlamlı yönde farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Tablo 4. RAKE puanının "Medeni Durum"a göre Mann-Whitney U Testi sonuçları						
RAKE	Medeni Durum	n	Sıra Ortalaması	Sıralar toplamı	U	p
Bireysel Engel	Evli	105	104,46	10968,50	2996,500	,001
	Bekar	80	77,96	6236,50		
	Total	185				
Arkadaş Engeli	Evli	105	87,59	9197,00	3632,000	,112
	Bekar	80	100,10	8008,00		
	Total	185				
Güvenlik Engeli	Evli	105	95,64	10042,00	3923,000	,440
	Bekar	80	89,54	7163,00		
	Total	185				
Zaman Engeli	Evli	105	98,75	10369,00	3596,000	,088
	Bekar	80	85,45	6836,00		
	Total	185				
Spor Alanı Engeli	Evli	105	92,38	9700,00	4135,000	,856
	Bekar	80	93,81	7505,00		
	Total	185				

Tablo 4 incelendiğinde, RAKE'nin Medeni Durum değişkenine göre Bireysel engel alt boyutunda anlamlı farklılığa (U=2996,500 p<0.05) rastlanırken, diğer alt boyutlarda (U=3632,000; 3923,000; 3596,000; 4135,000 p>0.05) anlamlı yönde farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Tablo 5. RAKE puanının “Yeteri kadar boş zamanınız var mı?” Sorusuna göre Mann-Whitney U Testi sonuçları

RAKE	Yeteri kadar boş zamanınız var mı?	N	Sıra Ortalaması	Sıralar toplamı	U	P
Bireysel Engel	Evet	82	76,20	6248,50	2845,500	,000
	Hayır	103	106,37	10956,50		
	Toplam	185				
Arkadaş Engeli	Evet	82	94,32	7734,50	4114,500	,762
	Hayır	103	91,95	9470,50		
	Toplam	185				
Güvenlik Engeli	Evet	82	83,16	6819,50	3416,500	,025
	Hayır	103	100,83	10385,50		
	Toplam	185				
Zaman Engeli	Evet	82	54,09	4435,50	1032,500	,000
	Hayır	103	123,98	12769,50		
	Toplam	185				
Spor Alanı Engeli	Evet	82	88,54	7260,50	3857,500	,308
	Hayır	103	96,55	9944,50		
	Toplam	185				

Tablo 5 incelendiğinde, RAKE'nin Yeteri kadar boş zamanınız var mı? değişkenine göre Bireysel, Güvenlik ve Zaman engeli alt boyutlarında anlamlı farklılığa ($U=2845,500; 3416,500; 1032,500$ $p<0.05$) rastlanırken, diğer alt boyutlarda ($U=4114,500; 3857,500$ $p>0.05$) anlamlı yönde farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Tablo 6. RAKE puanının “Haftada kaç gün boş zaman aktivitesine katılırsınız?” sorusuna göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

RAKE	Haftada kaç gün boş zaman aktivitesine katılırsınız?	N	Sıra Ortalaması	Sıralar toplamı	U	P
Bireysel Engel	1-2 gün	148	97,49	14428,00	2074,000	,022
	3-4 gün	37	75,05	2777,00		
	Toplam	185				
Arkadaş Engeli	1-2 gün	148	88,66	13122,00	2096,000	,026
	3-4 gün	37	110,35	4083,00		
	Toplam	185				
Güvenlik Engeli	1-2 gün	148	94,59	13999,00	2503,000	,417
	3-4 gün	37	86,65	3206,00		
	Toplam	185				
Zaman Engeli	1-2 gün	148	102,10	15111,00	1391,000	,000
	3-4 gün	37	56,59	2094,00		
	Toplam	185				
Spor Alanı Engeli	1-2 gün	148	92,62	13707,50	2681,500	,845
	3-4 gün	37	94,53	3497,50		
	Toplam	185				

Tablo 6 incelendiğinde, RAKE'nin Haftada kaç gün boş zaman aktivitesine katılırsınız? değişkenine göre Bireysel, Arkadaş ve Zaman engeli alt boyutlarında anlamlı farklılığa ($U=2074,000; 2096,000; 1391,000$ $p<0.05$) rastlanırken, diğer alt boyutlarda ($U=2503,000; 2681,500$ $p>0.05$) anlamlı yönde farklılaşmaya rastlanmamıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin serbest zamanlarını değerlendirmek için rekreatif etkinliklere katılmalarının önündeki engeller, Rekreasyon alanı kullanımına ilişkin katılım engelleri ve tercih etkenleri ölçeği alt boyutları açısından güvenlik, zaman, arkadaş, spor alanı ve bireysel engeller araştırılmıştır. Araştırma grubundan elde edilen veriler doğrultusunda gerekli analizler yapılmış ve tablolaştırılmıştır.

Yapılan analiz sonuçlarına göre: Araştırmada katılımcıların % 23,2 ile 31-35 yaş arasındakiler olduğu, bunları sırası ile %21,6 ile 36-40 yaş, %21,1 ile 41 ve üzeri yaş, %20,0 ile 26-30 yaş takip ederken, en az katılımcının ise %14,1 ile 20-25 yaşında olduğu görülmektedir. Katılımcıların %60,5'i Erkek, %39,5'i ise kadındır. %56,8'i evli iken %43,2'si bekârdır. Katılımcıların %55,7'sinin yeteri kadar boş zamanı yokken, %44,3'ünün yeteri kadar boş zamanı olduğu görülmektedir. Çoğunlukla katılımcıların spor yapma sıklığı %81,1 ile 1-2 gün iken %18,9 oranında 3-4 gün olduğu tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre RAKE'de istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. ($p>0,05$). Bunun nedeni olarak her yaş grubuna hitap eden ve bir zorunluluk teşkil etmeyen sadece mutluluk ve haz almak için katılım sağlanan rekreatif etkinliklerin bir engel teşkil etmediği şeklinde yorumlanabilir. Güler (2017)'in üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmalar incelendiğinde ise yaş değişkeni üzerinde anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. 38 Araştırmaya katılan bireylerin yaş değişkenine göre boş zaman etkinlikleri açısından anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Bu farkın; 21-24 yaş grubu bireylerin boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının 17-20 ile 25 ve üstü yaş grupları olan bireylerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Aynı şekilde Tolukan (2010)'ın öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışma incelendiğinde sınıf düzeyleri (yaş farklılığı) fikirleri açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlenmiştir. Bütün yaş düzeylerinde öğretmenler bireysel durumu, arkadaş engeli, spor alanı engeli, zaman ve güvenlik engeli aynı oranda öneme sahip olduğu bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Yaşın boş zaman engellerin de anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bunun nedeni öğretmen yaş gruplarının genç yetişkin ve yetişkin dönemde olması olabilir. RAKE'nin cinsiyet değişkenine göre Güvenlik ve Zaman engeli alt boyutlarında anlamlı farklılığa ($U=3375,000$; $3292,500$ $p<0,05$) rastlanırken, diğer alt boyutlarda ($U=3536,500$; $4066,000$; $4007,500$ $p>0,05$) anlamlı yönde farklılaşmaya rastlanmamıştır. Bunun

sebebi olarak rekreatif etkinlik alanlarının güvenlik açısından iyileştirilmesi ve kişilerin rahat bir şekilde katılım sağlayacakları ortamların yaratılması elzemdir. Ayrıca öğretmenlerin hafta içi okula gitmeleri ve sadece hafta sonlarının kendilerine kaldığı ancak hafta sonlarının da diğer işler ile geçirilebileceği ya da çok kısıtlı zamanlarının olmasından kaynaklı olarak zaman engeli yaşadıkları söylenebilir. Literatüre bakıldığında, Alexandris ve Carroll'un (1999), bilimsel çalışmasında cinsiyetin rekreasyonel faaliyette bulunmada artı yönde bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Culp (1998) cinsiyetin toplumsal açıdan mühim bir yapı taşı olduğunu ve kişilerin boş vakit etkinliklerini kısıtlayan önemli bir durum olduğunu söylemiştir. Başka çalışmada ise Pulu'ın (2003) yapmış olduğu araştırmada ise yurtlarda kalan kız öğrencilerin sportif etkinliklere aktif olarak katılma arzularının (%84) erkek öğrencilerden (%72) daha fazla olduğu görülmüştür. Bir başka çalışmada ise Moccia (2000), cinsiyet, boş zaman aktivitelerini seçmede mühim bir paya sahiptir. Yapılan birçok bilimsel çalışma bu araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

RAKE'nin Medeni Durum değişkenine göre Bireysel engel alt boyutunda anlamlı farklılığa ($U=2996,500$ $p<0,05$) rastlanırken, diğer alt boyutlarda ($U=3632,000$; $3923,000$; $3596,000$; $4135,000$ $p>0,05$) anlamlı yönde farklılaşmaya rastlanmamıştır. Öztürk'ün (2016) yapmış olduğu sanayi çalışanların medeni durumlarına bakıldığında bekâr olanlar evli olanlara göre daha fazla rekreatif etkinliklere katıldıkları sonucuna varılmıştır. Kılıç'ın (2006) yapmış olduğu Harcanabilir Gelirin Artmasının Sportif Rekreasyona Katılma Olan Etkisinin Araştırılması İstanbul Örneği sonucuna göre bekârların daha fazla sportif rekreatif faaliyetlere katılarak daha fazla mutlu oldukları sonucuna varıldığı gözlenmiştir. Tanpınar'ın (2012) yapmış olduğu İstanbul İl Emniyet Teşkilatındaki 4 Farklı Departmanda Görevli Polislerin Sportif ve Rekreatif Aktivite Sıklıklarının Yaşam Kalitesi Üzerine etkisi adlı çalışma sonucunda araştırmaya katılan bekâr polis memurlarının evli polis memurlarına göre sportif aktivite sıklık puanları daha yüksek çıktığı görülmüştür. Yoon ve arkadaşları (2004) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre evli bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılım için daha az zamana sahip oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumuna göre serbest zaman engelleri düzeyi arasında bireysel engel alt boyutunda anlamlı farklılık vardır. Bu anlamlı farklılık ile birlikte evli öğretmenlerin rekreasyonel aktivitelere katılımına ilişkin boş zaman engelleri önem düzeylerinin, bekâr öğretmenlerin

boş zaman engelleri önem düzeylerine göre daha çok etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç beklenen bir sonuç olmuştur. Bunun sebebi ise bekâr öğretilerinin sorumluluklarının daha az olduğu için rekreasyonel faaliyetlere katılmalarının daha çok olmasıdır. Evli öğretilerinin evlilik sebebi ile kendilerine ayırdığı vaktin kısıtlı olması da bu sonucun sebebi olarak açıklanabilir.

RAKE'nin katılımcıların yeteri kadar boş zamanınız var mı sorusuna vermiş olduğu cevaplara göre Bireysel, Güvenlik ve Zaman engeli alt boyutlarında anlamlı farklılığa ($U=2845,500$; $3416,500$; $1032,500$ $p<0.05$) rastlanırken, diğer alt boyutlarda ($U=4114,500$; $3857,500$ $p>0.05$) anlamlı yönde farklılaşmaya rastlanmamıştır. Gönen ve ark (2022) yılında spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon alanı kullanımına yönelik engelleri inceledikleri araştırmada benzerlikler olduğu görülmektedir. Katılımcıların zaman engeline yönelik bir farklılıklarının olmadığını tespit etmişlerdir. RAKE'nin Haftada kaç gün boş zaman aktivitesine katılırsınız? değişkenine göre Bireysel, Arkadaş ve Zaman engeli alt boyutlarında anlamlı farklılığa ($U=2074,000$; $2096,000$; $1391,000$ $p<0.05$) rastlanırken, diğer alt boyutlarda ($U=2503,000$; $2681,500$ $p>0.05$) anlamlı yönde farklılaşmaya rastlanmamıştır. Gönen ve ark (2022) yılında spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon alanı kullanım engellerine yönelik gerçekleştirdikleri araştırmada haftalık düzenli spor yapma durumu değişkenine göre güvenlik ve zaman engeli arasında anlamlı farklılıklar olduğunu tespit etmişlerdir. Diğer boyutlarda ise herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde mevcut çalışma ile zaman ve spor alanı engeli boyutunda benzerlik göstermektedir. Sabancı (2016), akademisyenlerin boş zaman engellerini incelediği araştırmada katılımcıların fiziksel aktivitelere katılma durumlarına göre zaman, tesis ve arkadaş eksiliğinden dolayı farklılaşmanın olduğu görülmektedir.

Katılımcıların zaman, tesis ve arkadaş eksikliği nedeniyle fiziksel aktivitelere katılamadıkları görülmüştür. Mevcut çalışmamız ile arkadaş ve zaman eksikliği benzerlik göstermektedir. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin rekreasyon faaliyetlerine yönelik engellerini araştırdığımız bu çalışmada katılımcılar yarısından fazlasının yeteri kadar boş zamanının olmadığını belirtmişlerdir. Boş zaman aktivitelerine katılan bireylerin büyük bir kısmı haftada 1-2 gün katılım sağladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin yeteri kadar boş zamanı olmadığı ve bundan kaynaklı olarak faaliyetlere yönelik katılımın

da 1-2 gün ile sınırlandırıldığı görülmektedir. Rekreasyona Katılım Engelleri ölçeğine göre katılımcıların, yaş değişkenine göre bir fark olmadığı yani yaş rekreasyona katılım için bir engel oluşturmadığı görülmüştür. Katılımcıların cinsiyetlerine göre rekreasyona katılım engellerinden güvenlik ve zaman engeli arasında fark olduğu, bu farklılığın ise güvenlik boyutunda kadınların erkeklere oranla daha fazla engel yaşadığı görülmüştür. Zaman engelinde ise yine kadınların daha fazla bir katılım engeli yaşadığı görülmüştür. Bunların sebebi, genel olarak kadınların toplum içerisinde yaşamış olduğu şiddet, istismar gibi durumlar güvenlik engeli yaratırken, ev içi sorumlulukları ve çalışma hayatından dolayı kadınların erkeklere oranla zaman engelini arttırmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına bakıldığında rekreasyonel faaliyetlerine katılımlarında bireysel engel boyutunda bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebi evli bireylerin bekar bireylere oranla boş zamanlarında aile sorumluluklarının daha fazla olmasından dolayı rekreasyon faaliyetlerine katılımları engellenmiş olmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin yeteri kadar boş zamanı olup olmadığı ile ilgili soruya vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda bireysel, güvenlik ve zaman açısından farklılıkların olduğu, spor alanı ve arkadaş engeli açısından fark olmadığı görülmüştür. Yeteri kadar boş zamanı olmayan bireylerin, bireysel, güvenlik ve zaman engellerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bireylerin günlük yaşam rutinleri, ailevi zorunlulukları, güvenlik kaygıları ve zaman yönetiminde engeli olan bireylerin yeteri kadar boş zamanlarının da olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların "haftada kaç gün boş zaman aktivitelerine katılırsınız" değişkenine göre bireysel, arkadaş ve zaman engeli bakımından farklılıkların olduğu, bu farklılıkların, 1-2 gün aktiviteye katılanlarda daha fazla bireysel engel yaşadığı, arkadaş engelinde haftada 3-4 gün aktiviteye katılanlarda daha fazla yaşadığı ve zaman engeli olarak 1-2 gün aktiviteye katılanların daha fazla engel yaşadığı görülmüştür.

Bireysel ve zaman engellerinden kaynaklı katılımcılar çoğunlukla haftada 1-2 gün boş zaman aktivitelerine katılabilmektedir. Arkadaş engelinde ise katılımcıların haftada 3-4 gün boş zaman faaliyetlerine katılmaları, bireylerin zaman olarak önemli ölçüde etkilemediğini ortaya çıkarmıştır.

Sonuç olarak; beden eğitimi öğretmenlerinin rekreasyon faaliyetlerine yönelik katılımını “bireysel “güvenlik ve “zaman engeli olduğu görülmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerine yönelik zaman yönetimi, bireysel ve güvenlikten kaynaklanan olumsuzlukları gidermek için eğitimler düzenlenebilir. Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerine yönelik rekreasyon programlarının düzenlenmesi, bireysel engelleri ortadan kaldıracığı düşünülmektedir. Tesis kullanımı ve güvenliği, ulaşım sorunlarının çözülmesi rekreasyonel faaliyetlere katılım engellerine katılımı arttıracığı düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Bu araştırma beden eğitimi öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır. Farklı kategorilerde ve meslek gruplarında da yapılabilir.

Araştırma farklı değişkenler açısından da incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Alexandris, K., Carroll, B. (1999). Constrains On Recreational Sport Porticipation In Adults In Greece: Implications For Providing And Managing Sport Services, *Journal Of Sport management*, 13 (4), 317-332.
- Amin, T. T., Suleman, W. Ali, A., Gamal, A., Al, W.A. (2011). “Pattern, Prevalence, and Perceived Personal Barriers Toward Physical Activity Among Adult Saudis In Al-Hassa, KSA”, *Journal of Physical Activity and Health*, 8(6), 775-84.
- Bulut, M. & Koçak, F. (2016). Hazırlık Öğrenimi Gören Kadın Üniversite Öğrencilerin Rekreatif Etkinliklere Katılmalarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 7 (2) , 61-71. Doi: 10.17155/Spd.85530.
- Cerin, Ester, Lesli, E. (2010). Perceived Barriers to Leisure-Time Physical Activity In Adults: An Ecological Perspective, *Journal of Physical Activity and Health*, 7(4), 451-459.
- Crawford, D. W., Jackson, E. L., and Godbey, G. (1991). A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 13(4), 309-320.
- Culp, R. H. (1998). Adolescent girls and outdoor recreation: A case study examining constraints and effective programming. *Journal of Leisure Research*, 30(3), 356.
- Çetinkaya, G., Yıldız, M. ve Özçelik, M., A. (2016). Açık hava rekreasyon kapsamında milli park kullanım engelleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(1), 99-114.
- Demiral, S. (2018) Açık alan rekreasyonuna katılan bireylerin serbest zaman tatmin düzeylerinin incelenmesi: Şavşat-Karagöl örneği. MS thesis. Batman Üniversitesi.
- Gönen, M., Ceyhan, M. A., Çakır, Z., Zorba, E. & Coşkuntürk, O. S. (2022). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Rekreasyon Alanı Kullanımlarına İlişkin Engel Ve Tercihleri. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 11 (4) , 59-76. DOI: 10.22282/ojrs.2022.109
- Güler, B.Ü. (2017) Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin boş zaman engellerinin boş zaman motivasyonlarına etkisi araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Bartın
- Gümüş, H. ve Özgül, S. A. (2017). Rekreasyon alanı kullanımına ilişkin katılım engelleri ve tercih etkenleri ölçeklerinin geliştirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 865-882.
- Kandaz G. N. ve Hergüner, G. (2007). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerin İncelenmesi (Sakarya İli Örneği), *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 1-9.
- Karaküçük, S. ve Gürbüz, B. (2007). Rekreasyon ve Kent(l)leşme. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karasar, N. (1994). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayın Dağıtım; Ankara.
- Kılıç, K. (2006). Harcanabilir Gelirin Artmasının Sportif Rekreasyona Katılma Olan Etkisinin Araştırılması, İstanbul Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lakoç, K., Korur, E., N., Öncü, E. ve Gürbüz, K. (2013). Bireyler rekreatif aktivitelere neden katılmazlar? Akademisyenler örneği. II. Rekreasyon araştırmaları kongresi bildiri kitabı, Aydın, Türkiye.
- Lapa, T., Y. Ve Tercan, E. (2013). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman engelleri ile baş etme stratejilerinin rekreatif aktivitelere katılmalarına göre analizi. II. Rekreasyon araştırmaları kongresi bildiri kitabı, Aydın, Türkiye.
- Maltby, J. ve Day, L. (2001). The relationship between exercise motives and psychological well-being. *Journal of Psychology*, 135(6), 651-660.
- Mocca, F.D. (2000). Plannig Time: An Emergent European Practice. *European Plannig Studies*, 8(3), 367-376.
- Öztürk, H. (2016). The Obstacles Affecting Shopping Center Employees’ Participation in Recreational Activities, *J Soc Sci*, 47(1), 41-48.
- Öztürk, S. ve Aydoğdu, A. (2012). Ilgaz Dağı Milli Parkı’nın rekreasyonel olanakları. I. Rekreasyon araştırmaları kongresi bildiri kitabı, Kemer, Antalya, Türkiye.
- Pulur, A. (2003). Üniversitede görev yapan öğretim elemanları ve idari personellerin boş zamanlarını sporla değerlendirme eğilimlerinin araştırılması (Kırkkale Örneği). *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi*, Ankara, 10-11 Ekim 2003.
- Sabancı, G. (2016). Öğretim Elemanlarının Rekreasyonel Faaliyetlere Katılmalarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Tanpınar, S. (2012). İstanbul İl Emniyet Teşkilatındaki 4 Farklı Departmanda Görevli Polislerin Sportif ve Rekreatif Aktivite Sıklıklarının Yaşam Kalitesi Üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tolukan E. (2010), Niğde özel yetenekle ilgili bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin rekreasyonel aktivitelere katılmalarına engel olabilecek unsurların belirlenmesi. (Yüksel Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Tribe, J. (2011). The economics of recreation, leisure and tourism (4. Baskı). Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2020). Güncel türkçe sözlük. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>.
- Yoon, Ş., Lee Y.G. and Bhargava, V. (2004). Leisure Time: Do Married and Single Individuals Spend It Differently *Utah State University Family and Consumer Sciences Research Journal*, 32(3), 254-274.